

grote moeilijkheden konden ontstaan wanneer dergelijke lagere Japanse militairen zich er van moesten vergewissen dat er van de vele duizenden krijgsgevangenen die zich in een bepaald kamp bevonden, niet een was ontsnapt.

★

Typerend voor de afstand die bestond tussen de krijgsgevangenen en de Japanners aan wier gezag zij onderworpen waren, zijn in de eerste plaats de namen geweest waarmee die Japanners werden aangeduid. Drie noemden wij al: 'Alva', 'Opa' en 'Bamboe-Mori'. In de kampen der geïnterneerden deed zich hetzelfde verschijnsel voor, trouwens: op Java werden enkele van de belangrijkste kampen van krijgsgevangenen, nadat dezen naar gebieden als Birma, Thailand, Flores, de Molukken en Sumatra waren verplaatst, met geïnterneerden gevuld die er dan vaak dezelfde Japanse kampcommandanten en kampfunctionarissen aantroffen.

Sommigen van die Japanners kregen een naam die op hun uiterlijk betrekking had: 'Goudtand', 'Brilmans', 'De Brilslang', 'Soepoog', 'Speknek', 'Hondeoog', 'Monkeyface', 'Bruintje Beer', 'De Olifant', 'De Platvoet' – andere namen waren een aanduiding van hun gebruikelijke wijze van optreden: 'Jan de Knuppelaar', 'De Bokser', 'De Dolle Hond', 'De Tijger', 'De Gluiperd', 'De Duivel', 'De Moordenaar'.¹

Overeenkomstige namen kregen de Koreaanse kampbewakers: 'Dikkie Bigmans', 'Babyface', 'Pineapple', 'Donald Duck', 'Gary Cooper',

¹ In augustus '43, toen hij al enkele maanden op Flores was, kwam een der krijgsgevangenen, mr. C. Binnerts, met een medegevangene in een gesprek 'weer op het probleem waarom de Jappen ons onverschillig laten, terwijl wij de Duitsers haten.' 'Ik geloof', noteerde hij, 'dat de oplossing voornamelijk beheerst wordt door twee factoren. Primo is dit Indië tenslotte ons vaderland niet' (Binnerts en zijn gespreksgenoot waren *totoks*): 'wij kunnen wel met een groot gebaar praten over lotsverbondenheid met de volkeren van Indië, maar wij zijn en blijven hier voor het overgrote deel vreemdelingen' (dat gold uiteraard niet voor de Indische Nederlanders en ook menige *totok* voelde dat anders). 'Ten tweede is het verschil tussen de Jappen (vooral de Koreanen waarmee wij in de kampen voornamelijk te maken hebben) en ons zó groot dat wij nauwelijks in staat zijn, hen als mensen te zien: een aap met een geweer is een gevaarlijk ding, maar je kunt er geen haatgevoelens voor hebben, eigenlijk niet eens minachting.' (C. Binnerts: *'Alles is in orde, heren . . . !'* Een dagboek van het eiland Flores uit het jaar 1943 (1947), p. 58)